

W poradniku można znaleźć :

- informacje o sposobach nauczania języka ojczystego w Ukrainie,
- wskazówki wspierające nauczycieli i nauczycielki języka polskiego,
- pomysły na ćwiczenia dla uczniów na różnych poziomach zaawansowania językowego uczestniczących w lekcjach języka polskiego.

Z jakimi wyzwaniami się mierzymy?

Obecna sytuacja związana z wojną w Ukrainie spowodowała, że obecność w szkołach dzieci niemówiących po polsku staje się jednym z głównych wyzwań stojących przed oświatą. W pierwszych dniach po przyjeździe do Polski priorytetem jest zapewnienie nowym uczniom **bezpieczeństwa, życzliwości i troski**. Dzieci uchodźcze często doświadczają przeżyć bardzo trudnych, które mogą uniemożliwić uczenie się. Wtedy szkoła pełni funkcje inne niż tylko edukacyjne - jest przystanią, w której uczniowie mogą poczuć **akceptację i odnaleźć się w nowej wspólnotcie rówieśników**. Więcej na ten temat można znaleźć w przewodniku dotyczącym działań wychowawczych. Z czasem jednak trzeba będzie powrócić do realizacji także celów związanych z kształceniem, adekwatnych do możliwości i potrzeb uczniów i uczennic.

Do tej pory w polskich szkołach dzieci cudzoziemskie uczyły się w ramach różnych rozwiązań organizacyjnych. Możliwości prawne w tym zakresie określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. Są szkoły otwierające tzw. "oddziały przygotowawcze", w których uczniowie realizują kształcenie przedmiotowe wraz z lekcjami języka polskiego jako obcego. Obecnie wiele samorządów pracuje nad otwieraniem kolejnych tego typu klas.

Jednak nie we wszystkich placówkach utworzono oddziały przygotowawcze, często dzieci cudzoziemskie (także pochodzące z Ukrainy) dołączają po prostu do rówieśników w klasie i realizują dodatkowe lekcje języka polskiego. Nie zawsze mogą liczyć na wsparcie asystenta międzykulturowego lub tłumacza. Sądzymy, że właśnie taka sytuacja wymaga od nauczycieli, dyrektorów i całej społeczności szkolnej najwięcej starań.

Co warto wiedzieć o systemie szkolnym w Ukrainie?

- Ukraiński system szkolny dzieli się na 3 zasadnicze etapy:
 - dzieci rozpoczynają naukę szkolną w wieku 7 lub 6 lat; nauczanie zintegrowane obejmujące klasy I-IV jest poprzedzone rocznym przygotowaniem w zerówce. To istotna informacja, ponieważ pokazuje, że program polskiej czwartej klasy różni się znacząco od programu ukraińskiego (wielu różnych nauczycieli różnych przedmiotów w Polsce oraz nauczanie zintegrowane z jednym nauczycielem w Ukrainie). Rekomenduje się, aby dzieci ukraińskie przybywające do Polski w czasie trwania klasy IV, kontynuowały naukę w polskiej klasie III;
 - nauka w klasach V-IX kończy się egzaminem wewnętrznym, tzw. “małą maturą”;
 - etap klas X-XII zakończony jest maturą centralną (organizowaną przez ZNO);
 - w ukraińskiej szkole tradycyjny zakres stopni to 1 - 12. W związku z wprowadzaną reformą szkoły mogą ustalić swój własny system oceniania, proponowane i cenione jest ocenianie kształtujące.

Przygotowanie - działania dyrektora szkoły i rady pedagogicznej

Szkoła powinna mieć **jasne i spójne zasady**, obejmujące wszystkich uczniów, także tych, którzy nie mówią w języku polskim. Dotyczy to wielu elementów organizacji szkoły, także statutu, w którym określa się zasady przyjęcia do szkoły i warunki przeprowadzenia na przykład **diagnozy poziomu kompetencji przedmiotowych czy językowych**.

Diagnozy te są niezwykle ważne, aby móc jak najlepiej wspierać uczniów w rozwoju, odkryć ich mocne strony i zainteresowania. Ograniczona znajomość języka polskiego może utrudniać trafne zdiagnozowanie poziomu umiejętności podczas lekcji. Jeśli nie ma w gronie pedagogicznym, wśród uczniów lub rodziców osoby, która może wesprzeć nas w rozmowie jako tłumacz/ka, warto korzystać na przykład z głosowego Translatora Google. Dzięki niemu w miarę wcześnie możemy:

- porozmawiać z uczniem/uczennicą a także rodzicami dziecka o jego zainteresowaniach, mocnych stronach,

- zapytać o to, jak lubi się uczyć, co sprawia mu przyjemność w szkole - może to być przydatne nie tylko w prowadzeniu zajęć, ale także w znalezieniu kółek zainteresowań, jeśli są takie w szkole lub w okolicznych instytucjach edukacyjnych,
- zapytać o to, jak lubi spędzać czas wolny - może być to przydatne we wspieraniu ucznia/uczennicy w odnalezieniu się w gronie rówieśników w klasie.

Podzielmy się zdobytymi informacjami z innymi nauczycielami, uczącymi w tej klasie i wychowawcą/wychowawczynią.

W pierwszym kroku dyrektor/ka szkoły powinni zadbać o to, żeby umożliwić uczniom jak najpełniejsze i jak najmniej stresujące korzystanie z lekcji, do czego niezbędny może okazać się sprzęt komputerowy. Tablety czy smartfony z dostępem do internetu pozwolą na używanie z translatora (np. Google Translate lub DeepL, a także GoogleLens, który tłumaczy teksty z kamery smartfona). Warto w szkole również zadbać o dostępność papierowych słowników polsko-ukraińskich i ukraińsko-polskich, aby uczniowie ćwiczyli umiejętność szybkiego wyszukiwania słów, co jest niezbędne w czasie egzaminów zewnętrznych (w czasie których dopuszcza się możliwość korzystania ze słownika). Oprócz podejmowania decyzji związanych z zakupem sprzętu warto zmodyfikować zapisy regulaminu korzystania z niego na lekcjach i na przerwach, pamiętając o tym, że może to być jedyna forma komunikowania się z rówieśnikami dla dziecka obcojęzycznego. Wiele możliwości daje stały i szybki dostęp do internetu. Dyrektor/ka szkoły powinni się upewnić, że nauczyciele mogą z niego korzystać w klasie na swoich lekcjach.

Kolejny krok

W miarę szybko warto podjąć decyzje o dostosowaniu metod i form oceniania. Pamiętajmy, że nasi nowi uczniowie tracą najcenniejsze narzędzie w uczeniu się - język. Nie tylko oznacza to trudności, ale także na początku uniemożliwia osiąganie sukcesów na miarę innych rówieśników w klasie. Podczas spotkania rady pedagogicznej warto odpowiedzieć sobie na pytania (w odniesieniu do każdego przedmiotu):

- Jakie cele edukacyjne chcemy zrealizować? Na ile znajomość języka polskiego determinuje możliwość osiągnięcia tych celów? (Odpowiedzi będą różne w zależności

od przedmiotu - łatwo sobie wyobrazić, że znajomość polskiego będzie mniej istotna w przypadku matematyki niż lekcji języka polskiego).

- W jaki sposób i jak często będziemy wykorzystywać ocenianie sprzyjające uczeniu się - ocenianie kształtujące? Jak będziemy monitorować pracę uczniów? Jeśli nasze WZO wymaga stawiania ocen wyrażonych stopniem - co możemy zmienić, aby ocenianie wspomagało rozwój ucznia?
- Jak możemy zindywidualizować ocenianie w klasie/szkole, aby zmniejszyć presję rówieśniczą?
- W jaki sposób będziemy weryfikować stopień osiągnięcia tych celów? Co możemy sprawdzić ustnie, a co możemy/musimy sprawdzać pisemnie?
- Które wymagania podstawy programowej są osiągalne i w jakim stopniu?
- W jaki sposób te zapisy będą odzwierciedlać kolejne poziomy nauki (roczniki), a w jaki - kolejne etapy rozwoju kompetencji językowych?
- Jak nasze zapisy odzwierciedlają gotowość ucznia do wzięcia udziału w egzaminach centralnych? (egzamin ósmoklasisty i egzamin maturalny)

W zespole przedmiotowym

Podczas spotkania zespołu przedmiotowego omówmy zadania i cele i ustalmy, jak ogólne zalecenia dotyczące oceniania przełożyć na konkretne zapisy w PZO. W ramach pracy nauczycieli przedmiotowych ważne jest zaplanowanie konkretnych form i metod pracy, które uzależnione są oczywiście od konkretnej sytuacji. Nieocenioną pomocą będą nauczyciele języka polskiego jako obcego. Dzięki bliskiej współpracy można na bieżąco modyfikować założenia dotyczące planu nauczania. Oto kilka ważnych kwestii do rozstrzygnięcia w zespole:

- Jakie będą zasady współpracy między nauczycielami języka polskiego lub/i języka polskiego jako obcego i nauczycielami przedmiotowych?
- Jakie działania są możliwe w czasie lekcji? Jak włączać uczniów niepolskojęzycznych w pracę całej klasy (techniki, metody, które będziemy stosować)?
- Czy możliwy jest dostęp do materiałów edukacyjnych w języku ukraińskim? Czy ktoś może pomóc w ich przełożeniu na język polski?
- Jak będziemy uwzględniać wzrost kompetencji językowych uczniów w naszych działaniach?

- Jak możemy podzielić się pracą związaną z przygotowaniem dodatkowych ćwiczeń? Jakimi materiałami możemy się wymieniać?

Najważniejsze w tej sytuacji jest rozpoznanie potrzeb dziecka, jego umiejętności i możliwości, a w konsekwencji zaplanowanie działań najlepiej na nie odpowiadających.

Jak uczniowie i uczennice w Ukrainie uczą się języka ojczystego?

- Przedmiotowi “język ojczysty” (w zakresie celów ogólnych, szczegółowych i treści) w szkole ukraińskiej odpowiadają dwa przedmioty: ukraińska literatura i język ukraiński. W ten sposób zagadnienia dotyczące czytania, interpretowania i analizowania tekstów rozdzielono od zagadnień związanych z używaniem języka w mowie i piśmie i zagadnień gramatycznych;
- W ramach realizowania zagadnień związanych z kształceniem języka ojczystego, uczniowie rozwijają bardzo podobne kompetencje, jak uczniowie polscy, uczą się odnajdywać przesłanie utworu i jego główną myśl, tworzyć własne opinie na temat tekstu, budować stanowisko i argumentację.
- Wymagania odnoszą się także do analizy ilustracji / obrazu / grafiki w odniesieniu do tekstu literackiego, podobnie jak na polskim egzaminie ósmoklasisty czy egzaminie maturalnym (patrz: przykładowe arkusze na stronie ZNO).
- W zakresie nauki o języku dużo większą wagę przywiązuje się do ortografii, elementem egzaminu po IX klasie było dyktando. W programach dla każdego rocznika i wymaganiach będących podstawą przeprowadzenia egzaminu maturalnego zapisano listę słów, których pisownię należy znać obowiązkowo.
- Na lekcjach literatury uczniowie omawiają lektury opisane na liście lektur obowiązkowych. Są to zarówno pozycje starsze, klasyczne, jak i nowsze.
- Warto zwrócić uwagę, że oczekiwania wobec pisania własnego tekstu są inne niż w Polsce. Uczeń po klasie IV powinien umieć napisać spójną wypowiedź na 2-3 zdania, po klasie IX na około 100-200 słów.

Przykładowe zadania maturalne (matura ZNO 2021):

- Zadanie do pracy z tekstem:

Znany krajowy reżyser Łeś Kurbas nazwał swój teatr parlamentem publicznym. Wyjaśnij krótko te słowa i na podstawie tekstu A udowodnij, że o współczesnym teatrze można powiedzieć, że jest parlamentem publicznym.
- Zadanie ze znajomości lektury:

“Błękitna panna” jest przykładem utworu

 - A. *klasycystycznego*
 - B. *neoromantycznego*
 - C. *symbolistycznego*
 - D. *ekspresjonistycznego*
 - E. *postmodernistycznego*
- Zadanie o charakterze językowym (matura ZNO 2021):

Przeczytaj tekst z ponumerowanymi lukami. Uzupełnij zdanie poprawną formą wyrazu. Wybierz jedną odpowiedź spośród A.-D.
- Temat wypracowania (pracy liczącej poniżej 100 słów przyznaje się 0 punktów):

Na podstawie powyższych informacji [w zadaniu umieszczono infografikę] udziel szczegółowej pisemnej odpowiedzi na pytanie problemowe.

Jak stereotypy wpływają na życie człowieka?

Odpowiadając na pytania, postępuj zgodnie z następującymi wymaganiami:

 - *sformułuj tezę*
 - *podaj dwa przekonujące argumenty, które najlepiej wspierają Twoją opinię,*
 - *jeden z argumentów zilustruj określonym w czasie i przestrzeni wydarzeniem z historii lub życia społeczno-politycznego lub przypadkiem z własnego życia,*
 - *a drugi przykładem z utworu artystycznego (wskaz autora i tytuł pracy, wskaz problem poruszony przez artystę, obraz, przez który problem się ujawnia, cytuj itp.; nie podawaj treści dzieła sztuki, nie podawaj pełnego opisu obrazów),*
 - *sformułuj wnioski.*

Jakie działania wspierające możemy podejmować na lekcjach języka polskiego?

Lekcje języka polskiego w pierwszym odruchu można uznać za najtrudniejsze z perspektywy osoby obcojęzycznej. Wydaje się, że wszystko, co dzieje się na tych lekcjach, wymaga znajomości języka na poziomie mówców rodzimych. Tymczasem, przy uznaniu tej oczywistej prawdy, możemy dostrzec także ogromny potencjał w naszych lekcjach. Pracujemy przecież nie tylko z przekazami werbalnymi, oglądamy filmy, analizujemy dzieła sztuki. Na lekcjach języka polskiego dużo się rozmawia, co także pozytywnie wpływa na proces rozwoju języka.

Niezależnie od tego, na jakim poziomie umiejętności komunikacyjnych w języku polskim są uczniowie i uczennice należy zapewnić im możliwość udziału w lekcji i wykonania zadań. Nie wolno zakładać, że dziecko “przesiedzi” 45 minut lekcji języka polskiego beczynnie, jest to najgorsza z możliwych opcji: negatywnie wpływa i na obcojęzycznego ucznia, i na cały zespół klasowy. Brak zaplanowanych dla ucznia aktywności z pewnością doprowadzi do rozluźnienia atmosfery pracy i zaburzeń dyscypliny.

W każdej z przedstawionych poniżej sytuacji możliwe jest takie zaplanowanie pracy lekcyjnej, by umożliwić uczniom korzystanie z niej - na miarę możliwości i potrzeb. Ważnym elementem pracy, o którym nie można zapominać, jest zaplanowanie celu lekcji i zakładanych efektów nie tylko dla całej klasy, ale także (osobno) dla uczniów obcojęzycznych. W ten sposób będzie można monitorować postępy dziecka, przygotować materiały i zaplanować sposób weryfikowania poziomu osiągnięcia celów.

Na przykład:

Cel lekcji wynikający z podstawy programowej (cała klasa)

Uczeń / uczennica opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7).

Cel lekcji (uczniowie obcojęzyczni bez znajomości języka polskiego)

Uczeń / uczennica dobiera odpowiednie ilustracje do pojedynczych zdań o tekście.

LUB *Uczeń / uczennica, korzystając ze słownika, dobiera wyrazy do ilustracji.*

Cel lekcji (uczniowie obcojęzyczni ze słabą znajomością języka)

Uczeń / uczennica ustala kolejność zdarzeń i opowiada o nich.

Poniżej prezentujemy przykładowe pomysły na ćwiczenia dla uczniów w różnym wieku.

Sytuacja 1. Uczeń / uczennica nierozumiejący/a języka polskiego

W sytuacji, gdy do klasy dołącza uczeń, który nie rozumie języka polskiego, przez kilkanaście tygodni nasze zadanie polega przede wszystkim na wspieraniu komunikacji, dlatego bardzo ważna jest w pierwszym etapie ścisła współpraca z nauczycielem języka polskiego jako obcego. **Ważne, by doceniać każdą próbę wchodzenia w interakcje, nawet jeśli są to pojedyncze słowa, gesty, każde nawiązanie kontaktu - to otwiera na dalszą współpracę.** Pamiętajmy, że żaden uczeń nie jest w stanie skupić się kilka godzin dziennie na śledzeniu lekcji, których nie rozumie, szybko się znudzi i zacznie zajmować się czymś innym. Aby wspierać rozwój nowego ucznia, warto przygotować oddzielne zadanie, które może wykonać samodzielnie lub przy naszej niewielkiej pomocy. Warunkiem koniecznym jest przygotowanie instrukcji, którą wcześniej przetłumaczymy w translatorze na język ukraiński.

- Zaczniemy wspólną pracę od lekcji dla całej klasy na temat korzystania ze słowników papierowych, zaplanujmy ćwiczenia ze słownikiem ortograficznym i słownikiem dwujęzycznym.
- Do każdej lekcji warto przygotować listę kilku słów w języku polskim, które będą się powtarzać w wypowiedziach nauczyciela i kolegów (np. *wiersz, poeta, tytuł, wers* lub *czasownik, zdanie, podkreślać*). Można zaangażować kolegę z ławki w pomoc i poprosić go o ciche odczytanie wyrazów. Zadaniem ucznia będzie nauczenie się wypisanych słów – najpierw przetłumaczenie na język ukraiński i zapisanie w zeszycie, potem wychwytywanie słów w wypowiedziach kolegów i nauczyciela. Na podstawie tak sformułowanego efektu lekcji możemy - w dalszej perspektywie - zaplanować ocenianie.
- Dobrze będą się sprawdzać, także ze starszymi uczniami, ćwiczenia polegające na dobieraniu par słowo polskie-ukraińskie, słowo polskie - obrazek oraz podpisywanie obrazków (np. w klasie I LO w czasie omawiania fragmentów *Pieśni o Rolandzie* możemy poprosić o podpisanie ilustracji słowami: rycerz, miecz, król, koń, bitwa, pojedynek oraz przygotować rozsypankę na dobieranie słów polskich i ukraińskich: honor, wiara, sława, dama serca).

- Jeśli jest to możliwe, znajdziemy tekst omawiany w klasie w tłumaczeniu na język ukraiński (wiele dzieł literatury powszechnej można znaleźć w internecie) lub przygotujemy ten tekst w wersji elektronicznej, aby uczeń mógł korzystać z translatora. Do tekstu w języku ukraińskim dołączmy listę kluczowych słów po polsku.
- Przygotujemy biblioteczkę książek / tekstów w języku ukraińskim. Będzie się zdarzać, np. w czasie sprawdzianu pisanego przez pozostałych uczniów, że będziemy potrzebowali zadań do indywidualnej pracy w ciszy. Można także wykorzystywać książki obrazkowe, zawierające mało tekstu i ilustracje (np. Shaun Tan, *Przybysz*, Iwona Chmielewska, *O tych, którzy się rozwijali* i inne, Cali Davide i Bloch Serge, *A ja czekam*).
- Jeśli planujemy pracę z filmem, postaramy się o włączenie ukraińskich napisów.

Sytuacja 2. Uczeń / uczennica rozumiejący/a język polski w stopniu nieznacznym (początkującym)

W tej sytuacji możemy sobie wyobrazić osobę, która dużo już rozumie z języka polskiego, ale samodzielne formułowanie wypowiedzi jest dla niej wciąż trudne. **Dostosowanie form i metod pracy możliwe jest na wielu poziomach, które nie wpływają negatywnie na proces uczenia się całej klasy, a sprawiają, że obcojęzyczni uczniowie mogą uczestniczyć w lekcji.**

- Przygotowanie niezbędnych materiałów. W wielu wypadkach wystarczy przygotowanie dodatkowych materiałów lub zmodyfikowanie materiałów dla całej klasy, by umożliwić uczniowi pełny udział w lekcji.
 - Jeżeli nawet uczeń / uczennica rozumie dużo po polsku, to pewne zwroty i frazy mogą być dla niego / dla niej zbyt trudne. Można zmodyfikować karty pracy lub zadania dla uczniów, dodając do nich polecenia w języku ukraińskim. W większości wypadków wystarczy użycie do tego celu translatora.
 - Można korzystać z uproszczonych ćwiczeń dla uczniów, takich jakie przygotowuje się na przykład dla uczniów z trudnościami w uczeniu się. Na przykład do serii podręczników *Między nami* wydawnictwo dołączyło serię zadań *Jesteś między nami*, w której dostępne są zadania do samodzielnego

- wykonania. Takie zadania mogą być także wzorem do stworzenia własnych materiałów.
- Jeżeli jest taka możliwość, warto zadbać o to, by oprócz tekstów dla wszystkich uczniów (np. w podręczniku) mieć także uproszczone ich wersje. Tutaj niezbędna będzie współpraca w zespole polonistycznym (może nawet szersze sieciowanie) i wymiana materiałów z innymi nauczycielami.
 - Łatwiej będzie włączać do pracy uczniów niepolskojęzycznych, kiedy pracujemy z materiałami wizualnymi: grafikami, plakatami, ilustracjami.
 - Dostosowanie form pracy. Efektywne uczenie się w klasie, w której jedno lub kilkoro dzieci nie zna języka polskiego w stopniu biegłym wymaga także dostosowania form pracy na lekcji.
 - Warto jak najczęściej sięgać do bardzo prostego narzędzia, jakim jest wzorcowa, głośna lektura nauczycielska. To ważne nie tylko dla uczniów uczących się mówić o polsku, ale także dla innych uczniów w klasie.
 - Warto zaopatrzyć się w filmy z napisami w języku ukraińskim (wiele klipów dostępnych na przykład w serwisie YouTube umożliwia automatyczne generowanie napisów).
 - Tworzenie automatycznych napisów jest także możliwe w programie PowerPoint 365 podczas pokazywania prezentacji. Program dokonuje transkrypcji wypowiedzi i tłumaczy ją na wybrany język.
 - Przykładowe lekcje. umożliwia takie planowanie lekcji, aby uczestniczyli w niej wszyscy uczniowie, także ci, którzy uczą się mówić po polsku.
 - Klasa IV. (PP III.2.1. *tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog [...]*) Lekcja poświęcona tworzeniu dialogu w sytuacji codziennej. Uczniowie piszą zabawny dialog w restauracji na podstawie opowiadania. Uczeń ze słabą znajomością języka polskiego pisze własny dialog na podstawie karty menu i słowniczka wyrażen - jak złożyć zamówienie na ulubioną potrawę.
 - Klasa VII. (PP I.1.10. *wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;*). Lekcja poświęcona omówieniu lektury "Pan Tadeusz". Uczniowie dobrze mówiący po polsku pracują z wybranymi fragmentami lektury dotyczącymi zwyczajów szlacheckich. W czasie lekcji

uczniowie z ograniczoną znajomością języka polskiego oglądają ekranizację lektury z ukraińskimi napisami (korzystając ze słuchawek). Ich zadaniem jest zapisanie elementów opisu dworku szlacheckiego z wykorzystaniem listy słów i wyrażzeń.

- Klasa I LO (PP 1.2.6. *odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;*). Uczniowie poznają elementy kultury rycerskiej. Klasa pracuje nad fragmentami *Pieśni o Rolandzie*. Uczeń słabo mówiący po polsku porównuje różne przedstawienia malarskie rycerzy i nazywa ich cechy.

Sytuacja 3. Uczeń / uczennica zna język w stopniu komunikatywnym

Ta sytuacja dotyczy osoby, która uczy się języka polskiego już jakiś czas, opanowała podstawowe słownictwo, uczestniczy w lekcjach z klasą, jest w stanie przeczytać prosty dłuższy tekst po polsku. W tej sytuacji warto wciąż stosować rozwiązania opisane wyżej, dostosowując je do konkretnych potrzeb dziecka. **Trzeba zadbać o to, by uczniowie mogli śledzić tok lekcji i uczestniczyć w niej w coraz większym stopniu.**

- Do tekstów omawianych na lekcji, nawet jeśli nie są pisane archaicznym językiem, warto przygotować dodatkowy glosariusz z wyjaśnieniami trudniejszych słów czy pojęć.
- Jeśli pracujemy z tekstami trudnymi, takimi jak klasyczne pozycje z listy lektur czy to w szkole podstawowej, czy to w szkole ponadpodstawowej, dobrze mieć przygotowane omówienia fragmentów napisane w prosty sposób. Dzięki temu ułatwimy uczniom orientację w trudnym tekście. Na przykład przed fragmentem “Pana Tadeusza” zawierającym wykład o grzeczności można zapisać takie wskazówki:

W tym fragmencie przeczytasz, co Sędzia mówił na temat dobrego wychowania. Wypowiadał te słowa podczas uroczystej kolacji w zamku. Zobaczył, że młodzi mężczyźni nie chcieli pomagać kobietom i z nimi rozmawiać. Postanowił ich upomnieć. Przypomniał, dlaczego ważne są zasady dobrego wychowania. Powiedział, że jest ona częścią tradycji. Pokazał, że różne zasady obowiązują wobec ludzi o różnych pozycjach w społeczeństwie.

a następnie poprosić uczniów o odnalezienie w tekście źródłowym odpowiadających elementom omówienia.

- Szczególnie w klasach starszych (VII-VIII i w szkole ponadpodstawowej) warto częściej sięgać do fragmentów tekstów. Uczniowie uczący się języka polskiego mogą poznawać lektury w całości, korzystając z omówień i ekranizacji, doskonalać swoje rozumienie tekstu i kontekstu podczas pracy z odpowiednio wybranym i przygotowanym fragmentem lektury.
- Przygotowując zadania dla osób uczących się języka polskiego warto pamiętać o ich zasobach, wyniesionych z nauki w innym systemie. Uczniowie ukraińscy, którzy realizowali podstawę programową języka ukraińskiego i literatury znają na przykład pojęcia tezy (ukr. теза) , argumentu (ukr. аргумент) i przykładu (ukr. приклад). Podczas kiedy uczniowie polskojęzyczni uczą się stawiać własne tezy lub odróżniać argument od przykładu, można zaproponować analogiczne zadania uczniom uczącym się języka polskiego na prostszym materiale językowym.

opr. Kinga Białek i Grażyna Sekulska